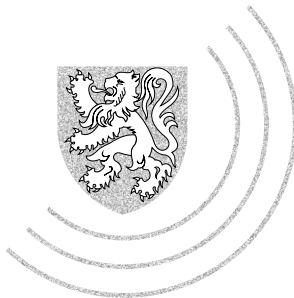

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **383** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 19 februari 2010 (2009-2010)

Gedachtewisseling

over het memorandum
'Elke Vlaming ambassadeur:
Vlaamse publieksdiplomatie i.s.m. het
Vlaamse middenveld' (Beweging Vlaanderen-Europa,
Marnixring Internationale Serviceclub vzw,
Verbond van Vlaamse Academici en Vlamingen in de
Wereld)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking
uitgebracht door de heer Ludwig Caluwé

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Karim Van Overmeire.

Vaste leden:

de heren Ludwig Caluwé, Paul Delva, mevrouw Sabine Poleyn, de heer Johan Verstreken;
de heren Frank Creyelman, Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete;
de dames Ann Brusseel, Fientje Moerman;
mevrouw Fatma Pehlivan, de heer Jan Roegiers;
de heren Matthias Diependaele, Marc Hendrickx;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

Plaatsvervangers:

de heren Lode Ceyskens, Carl Decaluwe, Ward Kennes, Veli Yüksel;
de dames Marijke Dillen, Katleen Martens, de heer Stefaan Sintobin;
de heren Marnic De Meulemeester, Bart Tommelein;
de heer Philippe De Coene, mevrouw Mia De Vits;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Liesbeth Homans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

I. Inleidende uiteenzetting namens de opstellers van het memorandum door mevrouw An De Moor	4
II. Bespreking	9
1. Vragen en opmerkingen van de leden	9
1.1. Tussenkoms van mevrouw Ann Brussee	9
1.2. Tussenkoms van de heer Ludwig Caluwé	10
1.3. Tussenkoms van de heer Jan Roegiers	11
1.4. Tussenkoms van de heer Luckas Van Der Taelen	12
1.5. Tussenkoms van de heer Matthias Diependaele	13
1.6. Tussenkoms van de heer Johan Verstreken	14
1.7. Tussenkoms van mevrouw Fatma Pehlivan	14
1.8. Tussenkoms van mevrouw Sabine Poleyn	15
1.9. Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire	15
2. Antwoorden van mevrouw An De Moor	16
Bijlage: Memorandum ‘Elke Vlaming ambassadeur: Vlaamse publieksdiplomatie i.s.m. het Vlaamse middenveld’	19

In de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden en Internationale Samenwerking vond op datum van dinsdag 26 januari 2010 een gedachtewisseling plaats over het memorandum ‘Elke Vlaming ambassadeur: Vlaamse publieksdiplomatie i.s.m. het Vlaamse middenveld’ (tekst in bijlage). Het memorandum in kwestie werd opgesteld door een aantal actoren uit dat Vlaamse middenveld, zijnde respectievelijk: de Beweging Vlaanderen-Europa, de Marnixring Internationale Serviceclub vzw, het Verbond van Vlaamse Academics en Vlamingen in de Wereld. Het document werd, namens de opstellers ervan, toegelicht door mevrouw An De Moor, voorzitter van de Beweging Vlaanderen-Europa.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING NAMENS DE OPSTELLERS VAN HET MEMORANDUM DOOR MEVROUW AN DE MOOR

Mevrouw *An De Moor* (voorzitter van de Beweging Vlaanderen-Europa) verklaart ten gronde de mening te zijn toegedaan dat publieksdiplomatie een brandend actueel thema is, dat in wezen ook tot de kernactiviteiten zou moeten behoren van ieder parlamentslid. Het kan immers niet ontkend worden dat er iets schort aan het Vlaamse imago, in de mate dat Vlaanderen in het buitenland überhaupt al bekend is. Iets wat trouwens vaak ook uit de berichtgeving op de eigen Vlaamse radio en televisie mag blijken. De beweging waarvan zij de voorzitter is, de Beweging Vlaanderen-Europa, houdt zich al vele jaren bezig met de vraag naar de Vlaamse identiteit en publiceerde daar ook al diverse boeken over. In vergaderingen werd al menige discussie gevoerd over mogelijke symbolen – want symbolen zijn wel degelijk belangrijk qua onbewuste emotionele verankering – naast de Vlaamse Leeuw. Mogelijke alternatieve symbolen die uitnodigen tot een creatieve vertaling zijn de knotwilg en het trekpaard (cf. ‘Flanders’ 1955 van de kunstenaar J.M. Subirachs). Dat laatste beeld kent pro’s en contra’s. Het verwijst naar het Vlaamse verleden en is positief en sympathiek, maar tegelijk ook enigszins oubollig en al eerder gebruikt. Misschien moet in het kader van een activering van het debat rond onze identiteit gezocht worden naar iets meer hedendaags, dat ook jonge mensen aantrekt, oppert de spreekster.

Recent Zweeds, Nederlands en Duits onderzoek toont nochtans duidelijk aan dat bedrijven met een sterk merk het financieel een heel stuk beter doen. Mutatis mutandis kan – a fortiori in tijden van economische crisis – volgens mevrouw De Moor een sterk merk Vlaanderen alleen maar positieve effecten hebben op de economische, toeristische, artistieke en sportieve ontwikkeling van de regio. Zij onderstreept wel dat publieksdiplomatie geen ‘nation branding’ of ‘image building’ nastreeft. Het gaat immers niet om een projectie van de gewenste identiteit. Aan de publieksdiplomatie moet integendeel een bezinning over de reële identiteit voorafgaan.

Voor haar is publieksdiplomatie in essentie een dialoog over het buitenlands beleid. De diplomatie is veranderd door bi- en multilaterale contacten, het mondiale karakter van veel problemen en de globalisering. Meer en meer niet-statelijke actoren zoals multinationals en niet-gouvernementele organisaties (ngo’s) zijn internationaal actief. En last but not least verleent de communicatierevolutie het publiek steeds meer invloed, ook op het beleid van een land.

Terwijl de traditionele diplomatie gericht is op contacten tussen diplomaten en het oplossen van internationale problemen via vredevolle onderhandelingen, gaat het in publieksdiplomatie over de internationale netwerking en communicatie van regering, ngo’s, bevolking en middenveld. Doel is meer begrip voor de idealen, de cultuur en het beleid van een land.

De spreekster haalt daarna de minister-president aan, die in De Standaard van 2 november 2009 een mooie definitie van publieksdiplomatie gaf: “De klassieke diplomatie stoelt op ambassadeurs. Dat blijft belangrijk, maar het zijn de wetenschappelijke, culturele en

economische contacten, en die van individuen en organisaties die relaties tussen landen hecht maken. Dat bewust gebruiken, is publieksdiplomatie, de diplomatie van de 21ste eeuw.”

De Amerikaanse ambassadeur in België, Howard Gutman, is een topvoorbeeld, ook al was hij tot voor kort werkzaam als advocaat en is hij dus geen diplomaat van opleiding. Hij biedt via de Amerikaanse ambassade in Brussel ‘podcasts’ aan met voordrachten van Amerikaanse gastsprekers. Hij biedt – gratis – sprekers aan voor scholen, hogescholen en bedrijven. Hij is bezig met een ronde van de Belgische regio’s en liet zich graag fotograferen aan de zijde van Kim Clijsters. Niet enkel de Verenigde Staten maar ook de Europese Unie is zeer druk bezig met publieksdiplomatie, net als Canada en Noorwegen overigens. Met name die laatste twee voorbeelden zijn bijzonder leerrijk. Op het symposium over publieksdiplomatie van 5 mei 2009 in Antwerpen, werden door professor David Crikemans nog voorbeelden genoemd: Catalonië, Schotland, Beieren en Wallonië. Québec is een schoolvoorbeeld van institutionele publieksdiplomatie, zoals werd aange-toond door Ellen Huijgh.

Ook in Vlaanderen gebeurt gelukkig al heel wat op het vlak publieksdiplomatie. De spreekster noemt deBuren, Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (vleva), de brochure Vlaanderen Inspireert, het Nederlands-Vlaams Instituut in Caïro, het nieuwe kwaliteitslogo, het wekelijks magazine Flanders Today, Arts Flanders, Flanders News, de Vlaamse imagomanager en de Vlaamse vertegenwoordigers in het buitenland. Anderzijds staat het ook buiten kijf dat er nog heel wat moet gebeuren.

Naar aanleiding van het eerder genoemde colloquium werd dan ook een memorandum geschreven door de Beweging Vlaanderen-Europa, de Marnixring, het Verbond van Vlaamse Academics en Vlamingen in de Wereld. Deze actoren uit het Vlaamse middenveld zijn ervan overtuigd dat alle Vlamingen een verantwoordelijkheid en een taak hebben op het vlak van de publieksdiplomatie.

In wezen bestaan er twee modellen van publieksdiplomatie: een pragmatisch en een normatief model. DAR (Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid), DiV (Departement internationaal Vlaanderen) en andere organen hanteren thans een pragmatisch model van Vlaamse publieksdiplomatie. In dat model, dat een soort eenrichtingsverkeer vormt, worden gericht buitenlandse opinieleiders geïnformeerd en gesensibiliseerd.

Mevrouw De Moor wil opschuiven naar tweerichtingsverkeer, dat wil zeggen naar engageren, debatteren, en het betrekken van de burgerlijke samenleving. Zij wil weg van een hiërarchisch, staatsgecentreerd en beleidsgestuurd model, waarin het buitenlandministerie de rol van dominante communicator en prioritaire zender vervult, naar een netwerkrelatie en een dialooggeoriënteerd model, waarin het ministerie coördineert, bemiddelt, ondersteunt en faciliteert. Deze pro- en interactieve strategie op korte en lange termijn moet in de plaats komen van de huidige, reactieve strategie.

Vervolgens somt zij enige strategische aandachtspunten op. Een omvattende visie, sturing en de vastlegging van prioriteiten zijn nodig, maar ook een grondige analyse van zowel wat er mis is als van wat er goed is aan het Vlaamse imago. Versnipperde initiatieven moeten gestroomlijnd worden. Er is ook onderzoek nodig naar het juridische kader waarin veel van de kritiek op Vlaanderen wordt geformuleerd. Op grond van dit alles moeten strategische fiches worden opgemaakt tijdens de voorbereiding van elk internationaal belangrijk of gevoelig dossier, met het oog op onmiddellijke verspreiding onder buitenlandse belanghebbenden, pers en geïnteresseerden. Op die manier kan proactief vermeden worden dat het tot imagoschade of zelfs tot een politieke of juridische veroordeling van Vlaanderen komt.

Verder is Vlaanderen te weinig zichtbaar in het buitenland. Bij veel instellingen verdwijnt het woord Vlaams uit de naam, of wordt het afgekort (zoals bij de VRT, VLAM, VDAB, OVAM enzovoort) waardoor een kans op publieksdiplomatie gemist wordt. Komt dat uit angst voor die term? Gevolg is in elk geval dat tal van goedwerkende overheidsinitiatieven, zelfs bij de eigen burgers, niet als Vlaams bekend zijn. De overheid moet nochtans als dusdanig herkenbaar zijn voor de burger. Onderzoek leert dat burgers communicatie met het logo van de overheid – na de operatie Beter Bestuurlijk Beleid gaat het daarbij volgens onderzoek van de DAR overigens nog altijd over 122 logo's – als betrouwbaar en geloofwaardig beoordelen.

Daarop licht mevrouw De Moor enkele concrete beleidsvoorstellen vanuit het middenveld toe. Dergelijke beleidsmatige acties kunnen met name ondernomen worden voor wat betreft het beschikbare infomateriaal, het cultureel aanbod, het Belgisch EU-voorzitterschap, de Top van het Nederlands en Zeven eeuwen Vlaamse kunst.

Als eerste mogelijke concrete actie noemt zij innovatie. Zij suggereert dienaangaande de oprichting van een Vlaamse denktank zoals het European Policy Centre en pleit, onder aanhaling van diverse concrete voorbeelden uit de modewereld en het ruimere 'lifestyle'-gebeuren, voor de promotie van internationaal succesvolle innovatie en design als Vlaams in de plaats van Belgisch.

Wat de bedrijfswereld betreft, stelt mevrouw De Moor een officiële, Vlaamse stand voor, die op beurzen de spreekbuis is van zowel de aanwezige als de andere Vlaamse bedrijven. Wallonië verspreidt heel veel informatie over zijn regio en bedrijven op internationale beurzen, die in zekere zin de 'tankstations van de wereldeconomie' zijn. Ze zijn op die manier ook de bron van heel veel investeringen. Vlaanderen moet op dergelijke beurzen een gegevensbank aanbieden aan mogelijke investeerders en zusterbedrijven. Verder suggereert zij infomateriaal in verschillende talen en Vlaamse bedrijfsleiders als publieksambassadeurs. De geschiedenis leert trouwens dat crisisperiodes een grote opportuniteit bieden, net op dat moment is internationale aanwezigheid erg belangrijk.

Vervolgens pleit mevrouw De Moor voor meer samenwerking met Brussel dat zowel door zijn naambekendheid als door de grote internationale aanwezigheid een heel belangrijke troef is. De Vlaamse ambtenaren bij de Europese Unie, bijvoorbeeld, vormen potentieel een bijzonder interessant netwerk. Er kunnen ook tentoonstellingen en incentives worden gegeven in het Europees Parlement. De republiek Estland heeft iets gelijkaardigs al eens gedaan in het Boudewijngebouw in mei 2009. De spreekster wijst dienaangaande ook op de aanpak van Wallonië, met zijn logo en zijn benaming Wallonie-Bruxelles.

De volgende actie die ze noemt, is de politieke vorming van de Vlamingen, die een heel diffuus natiegevoel hebben. Ze verdedigen zich te krampachtig en te weinig gecoördineerd, en communiceren heel slecht omdat ze ervan uitgaan dat niemand hun ingewikkelde situatie zal begrijpen. Het volstaat nochtans om de zogezegd typisch Belgische problemen uit te leggen aan de hand van een vergelijking. Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV) kan makkelijk aan een Amerikaan worden uitgelegd met een vergelijking over de verhouding tussen Maryland en Washington DC.

De spreekster attendeert de commissieleden op de Duitse Bondscentrale voor Politieke Vorming (Bundeszentrale für politische Bildung – BPB), die debatten organiseert, en boeken, tijdschriften en audiovisueel materiaal gratis of tegen een lage prijs ter beschikking stelt. Er bestaat ook een parlementair weekblad (Das Parlament), waarin men grote debatten en analyses van binnen- en buitenlandse politiek kan vinden. Waarom geen Vlaamse parlementaire krant? Waarom geen Vlaamse centrale voor politieke vorming? Waarom geen trainingen in publieksdiplomatie?

Het onderwijs is insgelijks een zeer belangrijke actor. De spreekster suggereert een fonds met buitenlandse gastsprekers uit wetenschap, diplomatie en journalistiek, waaruit alle onderwijsniveaus kunnen putten. Er moet ook intensiever gestreefd worden naar uitwisseling van studenten, die zich tot echte burgerdiplomaten kunnen ontpoppen. De betrokkenen moeten dan wel geschoold worden – zoals in het buitenland reeds gebeurt – en van infomateriaal voorzien. Als voorbeeld geeft ze de Amerikaanse Fulbright Scholars, waarvan 200 miljoen dollar per jaar wordt besteed (goed voor 20% van het totale bedrag qua publieksdiplomatie). De afgelopen drie jaar nam hun aantal toe met 50% nadat grondige evaluatie de enorme efficiëntie van het instrument bevestigde. Daarnaast noemt ze nog de Rhodes Scholarships en de Marshall Fellowships, en de Rotary Exchanges. Bij ons is de webstek www.studyinlanders.be heel interessant, maar te weinig bekend. Hun mooie folder wordt bij gebrek aan middelen te weinig verspreid.

Vervolgens gaat mevrouw An De Moor in op het enorme culturele en sportieve aanbod als internationale troef. Zij pleit ervoor de Vlaamse culturele diaspora veel meer in beeld te brengen en noemt Verriest, Desmet en de vele andere missionarissen die nog enige naam en faam hebben in verre buitenlanden van China tot Amerika. Het belang van Vlamingen op sleutelmomenten in de geschiedenis wordt veel te weinig belicht en zelfs verwaarloosd. Het verschil met bijvoorbeeld de gigantische Nederlandse campagne die dit jaar in New York loopt is groot. Er wordt veel geld geïnvesteerd om Vlaamse cultuur naar het buitenland te brengen, maar de band met het buitenlands beleid is een taboe. Mevrouw De Moor stelt daarom voor opnieuw met culturele ambassadeurs te gaan werken, maar deze keer contractueel vast te leggen dat ze zich in ruil voor de steun als Vlaming moeten profileren. De Vlaamse imagomanager heeft daar potentieel een belangrijke taak, meent zij.

Vervolgens attendeert mevrouw De Moor op een actie om de Vlaamse burger te sensibiliseren voor Europa, ter gelegenheid van het Belgische voorzitterschap van de EU, dat begint op 1 juli 2010. Tijdens de acht concerten die in acht steden zullen plaatsvinden in het kader van Vlaanderen Feest!, in juli en augustus, zal telkens een regio wordt belicht en krijgen ambassadeurs en deelstaatvertegenwoordigers een forum om de producten en de toeristische troeven van hun land of deelstaat te vermarkten. Deze concerten worden overigens mee georganiseerd en ook uitgezonden door de VRT. De praktijk toont aan dat van dit werken via festivals en concerten een bijzonder mobiliserend effect kan uitgaan.

Met betrekking tot de Vlaamse burgerdiplomatie is de samenwerking met de burgerlijke samenleving dus heel belangrijk. Onderzoek toont dat ondubbelzinnig aan. Maar om een Vlaming in de gelegenheid te stellen zijn externe identiteit waar te maken, moet hij zich wel eerst bewust zijn van zijn interne identiteit. In andere landen zijn buitenlandministeries daar erg meer bezig. Dat zou ook hier sterker het geval moeten zijn.

Onderzoek leert ook dat de reizende bevolking de tweede belangrijkste bron van informatie is over een land. Vlamingen moeten zich veel meer bewust worden van die troef. Geen enkel land ter wereld heeft op een zo kleine oppervlakte zoveel kunststeden, maar weinig Vlamingen zijn zich daarvan bewust. Mevrouw De Moor stelt voor trotse, Vlaamse productambassadeurs te benoemen. Zij denkt bijvoorbeeld aan de Antwerpse diamantair Charles Friedrich met zijn Flanders Brilliant en zijn Best of Flanders Collection. Waarom geeft Vlaanderen niet meer uitstraling aan een Jan Van Der Veken die nog maar recent de voorpagina van The New Yorker mocht tekenen – overigens niet de eerste keer dat een Vlaming de cover van dat befaamde blad mocht tekenen.

Verder dringt ze aan op samenwerking met en versterking van het netwerk van de ‘Stichting Vlamingen in de Wereld’. Het Nederlandse Bureau voor Internationale Ambtenaren stelt onomwonden dat “lobbying met Nederlanders werkzaam in internationale instellingen tot de strategische prioriteiten van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse

Zaken behoort”. Ook de Vlaamse overheid moet samen met ‘Vlamingen in de Wereld’ uitgeweken Vlamingen betrekken bij de publieksdiplomatie.

Men kan ook heel wat doen met de viering van de Vlaamse feestdag in het buitenland. De Ieren weten op St Patrick’s Day de hele wereld in hun pubs te verzamelen. Ook hierin kan Vlaanderen Feest! een prominente rol spelen.

Een ander instrument is de ‘Top van het Nederlands’. Tijdens de tweejaarlijkse Sommet de la Francophonie doen 55 staten in de eerste plaats aan publieksdiplomatie. In 2008 ging die top bijvoorbeeld door in Québec, dat een zeer sterk uitgebouwde en performante publieksdiplomatie heeft. Ook Vlaanderen moet zoiets aankunnen. In 1991 organiseerde de toenmalige Vlaamse Raad een internationaal colloquium over Nederlands in de Wereld, waaraan Suriname, de Nederlandse Antillen, Aruba, Zuid-Afrika, Namibië, Indonesië, Frankrijk, Nederland en Vlaanderen deelnamen. Waarom niet, 20 jaar later, in Brugge en in het Vlaams Parlement een week van het Nederlands organiseren in de herfst van 2011 (overigens meteen ook de verjaardag van 40 jaar culturele autonomie)? Zij stelt voor om dat initiatief daarna om de twee jaar te herhalen.

Aanspreken wil zij de Nederlandse Taalunie, het Vlaams Parlement, de bevoegde ministers, de stad Brugge, geïnteresseerde neerlandici (die hun tweejaarlijkse colloquium kunnen integreren), en het Vlaamse middenveld. De gesprekken met de actoren die het memorandum voorbereidden, zijn al vrij ver gevorderd. Daarnaast wil zij alle plaatsen betrekken waar Nederlands wordt en werd gesproken.

Buitenlandse journalisten vormen qua doelgroep het volgende actiepunt. Deze groep wordt ook reeds vernoemd in de beleidsnota Buitenlands Beleid, Internationaal Ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking 2009-2014 (*Parl. St.* VI. Parl. 2009-10, nr. 195/1) van minister-president Peeters. De bestaande uitwisseling met Nederland moet verder uitgebreid worden. Ze zijn altijd geïnteresseerd in uitnodigingen voor speciale evenementen, merkt de spreekster op.

Een ander topinitiatief op lange termijn kan zijn: een reeks tentoonstellingen en bijhorende concerten over zeven eeuwen Vlaamse kunst, die in een Vlaamse week worden ondergebracht in buitenlandse steden met topmusea die Vlaamse kunstwerken herbergen. Men zou van die gelegenheid kunnen gebruikmaken om ministers of parlementsleden te laten spreken, of Vlaamse ondernemers en artiesten aan bod te laten komen. Vlaamse ondernemers zijn bijzonder geïnteresseerd om dit desgevallend mee te organiseren en royale financiële steun te verstrekken, signaleert mevrouw De Moor. De onderhandelingen hierover zijn al vrij ver gevorderd. Een en ander zal hopelijk binnen afzienbare tijd gefinaliseerd kunnen worden.

Voor jongeren stelt zij films voor die kunnen worden gebruikt in de lessen geschiedenis. In Nederland bestaan al wel dergelijke films over belangrijke historische gebeurtenissen. Strips over de geschiedenis van Vlaanderen vormen een andere mogelijkheid. Zij wijst op het Nederlandse initiatief ten behoeve van leerkrachten www.eureducation.nl. Voor hen werkt onder meer de internationaal gerenommeerde stripauteur Marc Verhaegen, die voor Vlaanderen ook al de strips ‘V-bommen op Antwerpen’ en ‘Brussel in Beeldekens’ maakte.

In de promotie van Vlaanderen wil mevrouw De Moor ook PlayStation en computerspelletjes inzetten. Zij geeft het voorbeeld van het bij jongeren momenteel bijzonder populaire *Assassin’s Creed*, dat Toscane levensecht afschildert en uitnodigt tot een bezoek ter plaatse. Vlaanderen staat ook nog niet zo ver als andere landen op het vlak van web 2.0-applicaties. Het is lang zoeken naar YouTube-filmpjes over Vlaanderen. Verder noemt zij sociale netwerken als Facebook, Netlog, Twitter en LinkedIn, maar ook wiki’s, blogs, communities, e-discussions en gsm-spelletjes. Op al deze terreinen is de Vlaamse publieksdiplomatie afwezig, die van andere landen niet.

Amerika ontwikkelde – specifiek als publicdiplomacy-instrument – het populaire spel X-Life, dat bijzonder populair is bij buitenlandse studenten in de VS, die het bij hun aankomst gratis op hun gsm krijgen. Tijdens het spelen leren ze over de Amerikaanse cultuur (the American way of life, the American dream enzovoort) en waarden. Onderzoek leert dat het een zeer efficiënt instrument voor publieksdiplomatie is.

In de beleidsnota van de minister-president staan al drie belangrijke aspecten met betrekking tot de uitbouw van een publieksdiplomatie, maar ze gaan niet ver genoeg. Het memorandum ziet publieksdiplomatie als geïnstitutionaliseerd volgens een normatief netwerkmodel, waarbij de overheid, het bedrijfsleven en het middenveld ‘stakeholders’ zijn met als doelstelling de burgers dichter bij het beleid te brengen en dat op een proactieve manier. Tot slot somt ze nog een keer de verschillende mogelijke acties op.

II. BESPREKING

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. *Tussenkomen van mevrouw Ann Brussel*

Mevrouw Ann Brussel verklaart het ermee eens te zijn dat het voor de Vlaamse economie en voor het behoud van Brussel als Europese hoofdstad belangrijk is dat Vlaanderen een positief, open imago heeft in het buitenland. Zij sluit zich daarom aan bij het pleidooi voor een meer proactieve houding, voor meer netwerking en lobbying, voor aanwezigheid op internationale fora en beurzen. Wat de innovatie betreft, betreurt ze ten eerste dat het budget daarvoor door de huidige Vlaamse Regering is teruggeschoefd. Volgens haar bestaan er anderzijds wel al voldoende denktanks.

Brussel-Halle-Vilvoorde, BHV, mag men, op zoveel manieren als men wil, trachten uit te leggen aan het buitenland, maar men zal nooit verkocht krijgen dat die heisa al zo lang duurt en voor een impasse zorgt. Voor haar is het een onnozel, praktisch probleem waar men met een beetje goede wil heel snel uit kan raken, zij het dan wel niet in vijf minuten. Het zijn immers precies het borstgeklap en de communautaire scherpslijperij die Vlaanderen een slecht imago bezorgen. Zij pleit er dan ook voor om ook de eigen politiek kritisch onder de loep te nemen.

Het memorandum zelf vindt zij in zijn geheel nogal defensief, wat niet altijd een goede strategie is. Er wordt in het document te veel een beeld geschetst van een boze buitenwereld, die Vlaanderen niet begrijpt of wil begrijpen. Proactief het symbolisch belang van de boycot van de verkiezingen in de Rand uitleggen, zal volgens het lid niet veel helpen. Ook het diffuse natiegevoel is voor haar geen probleem. Niet de slechte communicatie maar de krampachtigheid zelf, zorgt immers voor een slechte perceptie. Als men anderstalige kinderen niet op een speelplein toelaat, zal men nooit genoeg argumenten hebben om andere EU-lidstaten te overtuigen.

Het Vlaamse optreden zou zich volgens het memorandum moeten afzetten tegen het Belgische. Het is echter maar de vraag wat de artiesten, designers en ondernemers daar zelf van vinden? In tijden van globalisering, bestuur op verschillende niveaus (multi-level governance) en meertaligheid, is integendeel een meer open houding nodig. Het lid vindt dat men dan niet moet focussen op de identiteit van een ontwerper of zanger maar op zijn kwaliteiten.

De vergelijking met Beieren, dat 12,5 miljoen inwoners telt en meerdere metropolen met meer dan 1 miljoen inwoners, loopt mank. Bedrijven als BMW, Audi, Allianz, Grundig, Siemens, Adidas, Continental en Puma hebben er hun industriële basis.

Het in het document gehanteerde citaat uit de Grondwet is onvolledig. De Koning heeft inderdaad de leiding van de buitenlandse betrekkingen onverminderd de bevoegdheid van de gemeenschappen en de gewesten om de internationale samenwerking te regelen, “met inbegrip van het sluiten van verdragen, voor de aangelegenheden waarvoor zij door of krachtens de Grondwet bevoegd zijn”. Het Vlaamse buitenlandse beleid moet zeer ambitieus zijn, maar moet wel binnen het kader van zijn grondwettelijke bevoegdheden blijven, concludeert het lid.

Zij denkt ook niet dat de toevoeging van het woord Vlaams aan de naam van instellingen winst oplevert inzake internationaal imago. Dat interesseert de mensen ook niet. Zij weten dat het overheidsinstellingen zijn en het belangrijkste is dat ze goed functioneren. Dat hangt niet af van een epitheton.

Mevrouw Brusseel is het eens met het pleidooi voor een open en niet-verkrampde opstelling. Economisch moet inderdaad resoluut gekozen worden voor een sterke plaats in de wereldeconomie. Dat betekent inzetten op internationalisering via de kennissectoren en via innovatie. Helaas blijkt dat in de praktijk geen prioriteit te zijn voor de huidige Vlaamse Regering.

Wat de mobiliteit van studenten betreft, denkt het lid dat de meesten niet bezig zijn met de promotie van Vlaanderen. Het is uiteraard goed dat ze een positief beeld van hun regio uitstralen, maar hun prioriteiten liggen feitelijk elders.

Wat het memorandum schrijft over het EU-voorzitterschap, is niet bijzonder sterk. Familierecht is overigens een federale materie. Mevrouw Brusseel zou sterk inzetten op het domein Milieu, dat wel een Vlaamse bevoegdheid is.

Het memorandum doet schamper over de commentaren van Karel De Gucht naar aanleiding van de opening van Flanders House in New York. Ze wijst er dienaangaande op dat de betrokkene altijd een uitgesproken mening heeft, en dat zijn opmerking misschien ook niet eens zo misplaatst was, gezien het probleem dat zich daar ondertussen heeft voorgedaan.

Mevrouw Brusseel verslikte zich zowat toen zij in het memorandum las dat Vlaanderen “zelfs” van Wallonië kan leren. Het gaat om een regio die op bepaalde gebieden behoorlijke prestaties neerzet. De woordkeuze getuigt van revanchistische arrogantie, oordeelt het lid. Die boemerang kan terugkeren, waarschuwt ze. Als men dergelijke dingen schrijft, hoeft men niet verbaasd te zijn verkeerd begrepen te worden op internationale fora.

1.2. *Tussenkomst van de heer Ludwig Caluwé*

De heer *Ludwig Caluwé* vindt dat het memorandum een uitstekend overzicht biedt van wat Vlaanderen op het vlak van publieksdiplomatie reeds doet en nog kan doen. Het is ook goed dat men uitgaat van het bestaan van een imagoprobleem. Het is tevens realistisch om te stellen dat dit zeker voor een deel voortkomt uit politieke handelingen, waarvan een groot aantal terecht is en een aantal veeleer symbolisch. Van de spreekster had hij dienaangaande graag vernomen op welke manier men desgevallend proactief zou kunnen omgaan met het potentiële of te verwachten imago-effect van moeilijke beslissingen.

Voorts is het ook uitstekend dat uitdrukkelijk vermeld wordt dat Brussel voor Vlaanderen een troef is, ook en vooral in zijn buitenlandse contacten.

De heer Caluwé stelt verder nog het bestaan van een merkwaardige paradox vast. Inwoners van andere deelstaten die hun regio aanprijzen in het buitenland, vormen meestal

een minderheid in hun eigen land. Vlamingen daarentegen, vormen de meerderheid in België. Dat gegeven verdwijnt vaak in het niet, niet in het minst door het hier vaak nog levende minderwaardigheidscomplex. Nochtans komt het erop aan dat ook op een positieve manier bekend te maken.

Een constante doorheen heel het memorandum is dat er heel wat initiatieven mogelijk zijn. Het is dan ook goed dat met een kortetermijn- en een langetermijnstrategie een rangorde bepaald wordt. Anderzijds is het hem niet steeds helemaal duidelijk waarom bepaalde initiatieven bij de korte termijn dan wel de lange termijn worden ondergebracht. Overigens mag ook voor bepaalde initiatieven in de langetermijnstrategie niet te lang getalmd worden. De ‘Top van het Nederlands’ vindt immers al in 2011 plaats. De Taalunie is er al mee bezig. Ook de tentoonstelling van zeven eeuwen Vlaamse kunst moet snel gerealiseerd worden. Kunst is immers een belangrijke Vlaamse troef en moet alleen daarom al veel meer in onze buitenlandstrategie worden geïntegreerd.

1.3. *Tussenkost van de heer Jan Roegiers*

De heer *Jan Roegiers* weet uit eigen ervaring dat het verzamelen van een veelheid van mensen en meningen in een memorandum op zich al een vorm van diplomatie vergt. Het memorandum heeft in elk geval de verdienste het belang van publieksdiplomatie en de mogelijke rol van het Vlaamse middenveld daarbij naar voren te schuiven.

Dit gezegd zijnde, is het lid het echter wel fundamenteel oneens met de al te defensieve stelling dat Vlaanderen af moet van zijn minderwaardigheidscomplex of dat de meeste Vlamingen zich minderwaardig voelen. Het lid voelt zich een zelfbewuste Vlaming, niet minderwaardig noch superieur. De heer Roegiers hoopt dat de uitspraak dat Vlamingen buiten Europa bekend staan als een separatistisch volkje dat af en toe een moordenaar in een crèche heeft, louter een boutade was. Ervaring heeft het lid geleerd dat in heel wat delen van de wereld mensen weten dat België een land is waar Vlamingen en Walen wonen.

Mevrouw De Moor hekelt dat het woord Vlaams uit de titel van heel wat instellingen verdwenen is: De Lijn, Kind&Gezin, Bloso, Aquafin. Voor de heer Roegiers is het juist een teken van emancipatie dat het in Vlaanderen niet meer nodig is om expliciet aan te geven dat die instellingen behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. Het lid vindt het integendeel jammer dat het nog steeds nodig is te spreken van de ‘Vlaamse’ minister van Mobiliteit en Openbare Werken of de ‘Vlaamse’ minister van Leefmilieu. Het zou evident moeten zijn dat het Vlaamse bevoegdheden zijn. Hij zou het dan ook beter vinden, mocht men enkel nog bij de nationale ministers de term ‘federale’ bijvoegen. Het komt erop aan het offensieve Vlaanderen in de schijnwerper te plaatsen, land van zelfbewuste mensen die natuurlijk omgaan met hun identiteit.

Het in het memorandum geschetste onderscheid tussen formele diplomatie en publieksdiplomatie maakt het de formele diplomatie veel te gemakkelijk. Er zijn inderdaad nog tal van Belgicistische ambassadeurs die de federale realiteit onder ogen weigeren te zien, maar er zijn er ook andere die net zo goed ambassadeur van België als van de gemeenschappen en de gewesten zeggen te zijn. Het is dus niet meer dan normaal dat ook de formele diplomatie respect heeft voor het Vlaamse beleid en de Vlaamse identiteit.

Sp.a is voorstander van een gedifferentieerde buitenlandse vertegenwoordiging, in elke hoedanigheid. Maar dat moet dan wel gebeuren op basis van een gedegen analyse van de Vlaamse kansen in het gastland. Het lid pleit voor een strategie op maat waarin publieksdiplomatie een plaats krijgt.

De nota is nogal dirigistisch, in de zin dat ze diplomatie koppelt aan een uitgesproken Vlaams-nationale beleidsagenda. Het is beter die zaken te scheiden. Het is goed publieksdiplomatie aan te moedigen, maar zulks koppelen aan bindende contracten gaat te ver. De sponsoring van Vlaamse culturele ambassadeurs wordt dan gekoppeld aan de wijze waarop ze Vlaanderen voorstellen in het buitenland. Het memorandum heeft het over Vlaamse kunstenaars en sporters die genieten van Vlaamse subsidies maar zich openlijk als niet-Vlaams uiten of er zich soms bijna voor verontschuldigen dat ze Vlaming zijn. Het lid waarschuwt tegen dergelijke stellingen. Die zetten immers geen zoden aan de dijk. Als alles op een rustige manier besproken wordt, ook met de kunstenaars, is een contract overbodig. Vlaamse kunstenaars promoten Vlaamse kunst, en dat is het wezenlijke.

Afsluitend herhaalt de heer Roegiers dat sp.a voorstander is van een gedifferentieerde buitenlandse vertegenwoordiging, op maat van het partnerland, waarin publieksdiplomatie, in overleg met het brede middenveld, een rol kan spelen.

1.4. *Tussenkomst van de heer Luckas Van Der Taelen*

De heer *Luckas Van Der Taelen* heeft gemerkt dat Franstaligen net als Vlamingen de neiging hebben om te benadrukken dat iets van hun gemeenschap is. Dat heeft volgens hem te maken met overschatting. Ook dit lid heeft de ervaring dat inwoners van verre landen best weten dat België uit drie delen bestaat. Dit belet echter niet dat er bepaalde idee-fixen leven over het beeld dat anderen hebben van Vlaanderen en de Vlamingen. Hij waarschuwt dienaangaande voor stellingen die in wezen nergens op slaan. Zo zouden Vlamingen volgens het memorandum lijden aan een diffuus natiegevoel. Sowieso zijn natiegevoelens mythes, het gaat om zeer subjectieve gevoelens, die van persoon tot persoon verschillen.

Ook de heer Van Der Taelen denkt dat het Vlaamse minderwaardigheidscomplex voorbijgestreefd is, iets van begin vorige eeuw. Hij kent in elk geval zeer weinig Vlamingen die lijden aan een minderwaardigheidscomplex, heel wat meer hebben net last van het tegendeel. De stelling dat het slecht is voor het Vlaamse bewustzijn dat het woord Vlaams uit de titels van instellingen geschrapt is, is zeer betwistbaar. Het Vlaamse bewustzijn is integendeel te groot en dat zou wel eens voor verrassingen kunnen zorgen als de Vlaamse situatie toch niet zo rooskleurig blijkt te zijn als gedacht.

In het verlengde daarvan is het opleggen van eindtermen over Vlaams zelfbewustzijn volgens het lid dirigistisch en gevaarlijk. Het is misschien zo dat Vlamingen te weinig beseffen wat voor een groots land ze bewonen, maar het is even goed mogelijk dat ze te weinig beseffen waar ze vandaag komen en wie ze zijn. Bij het maken van een film over de Vlaamse migratie naar Wallonië, heeft het lid recent nog ondervonden dat die gebeurtenis uit het Vlaamse geheugen geschrapt is. Dat wordt in Vlaanderen niet onderwezen en hoort veel meer in de eindtermen dan het Vlaamse zelfbewustzijn.

Het memorandum gaat er ook al te gemakkelijk van uit dat Vlaanderen bestaat. Het uithangbord van de Vlaamse primitieven is Rogier van der Weyden. Zijn echte naam is echter Roger de la Pasture, afkomstig uit Doornik. Het voornemen om de band met Brussel aan te halen is zeer positief. Zowel Vlamingen als Franstaligen willen overigens Brussel gebruiken. In Brussel wonen er veel Vlamingen met een Franstalige partner. En er zijn nog wel meer vermengingen: zo wonen er in Wallonië zeker 100.000 Vlamingen en 1 miljoen Walen van Vlaamse afkomst. De dispuuten in dit land zijn vaak luxeproblemen, het komt erop aan daar bewust mee om te gaan.

Het lid gelooft dat er een periode komt dat Vlamingen op een zelfbewuste manier zullen samenwerken met Franstaligen. Samenwerken is geen doel op zich en zeker niet zonder voorwaarden, maar het is in het nadeel van Vlaanderen om elke samenwerking te weige-

ren louter en alleen om de vete in stand te houden. Zo is het misschien voordeliger om op buitenlandse beurzen Bruxelles-Wallonië samen met Brussel-Vlaanderen te promoten.

De culturele diaspora bestaat blijkbaar uit katholieke priesters en missionarissen. Dat is een vreemde combinatie.

Contracten opleggen aan culturele ambassadeurs vindt ook de heer Van Der Taelen geen goed idee. Geen van de culturele ambassadeurs die iets betekenen, zal dergelijk contract willen ondertekenen. Zoiets groeit vanzelf, Anne Teresa De Keersmaeker is gewoon door wat ze doet, een prachtige ambassadrice van Vlaanderen, ze hoeft daarvoor niet overal uit te bazuinen dat ze uit Vlaanderen komt. Mensen weten dat, dat volstaat. Ze zou trouwens sowieso de eretitel van ambassadrice moeten krijgen.

Le Sommet de la Francophonie is eigenlijk 'le sommet de la stupidité'. Op die bijeenkomst trachten Franstaligen elkaar wijs te maken dat ze nog iets te zeggen en te betekenen hebben in de wereld. Het lid heeft jaren met plaatsvervangende schaamte gekeken naar de hoeveelheid overheidsgeld die er besteed wordt aan de instandhouding van een illusie. Iets dergelijks organiseren voor het Nederlands zou fout zijn, het Nederlands is een prachtige taal, maar een internationale top erover is veel te hoog gegrepen.

Brugge als gastplaats voor een dergelijke Top van het Nederlands is al helemaal een bizarre keuze. Brugge heeft zich de laatste jaren laten kennen als een stad waar het Nederlands op een onheuse manier behandeld wordt. Niet alleen is een Bruggeling amper verstaanbaar, mensen die in Brugge komen wonen, krijgen ook de kans het Brugs dialect te leren. De belangen van het Nederlands worden niet gediend door onbegrijpelijke dialecten te promoten. De top hoort thuis in Brussel, daar kan het Nederlands immers niet genoeg verdedigd worden.

1.5. *Tussenkomst van de heer Matthias Diependaele*

De heer *Matthias Diependaele* beaamt dat de Vlaming worstelt met zijn identiteit. Maar identiteit wijzigt met de generaties. Het mag dan misschien gedeeltelijk kloppen dat Vlamingen worstelen met een minderwaardigheidscomplex, maar het lid weigert te geloven dat Vlaanderen alleen maar bekend is wegens moorden in een crèche. Het klopt wel dat in Vlaanderen een zekere bekrompenheid heerst, in zowat de helft van haar toespraak geeft mevrouw Brussee daar blijk van.

Heel veel buitenlanders, ook in de buurlanden, weten helemaal niet hoe België in elkaar zit. Zelfs buitenlanders die in Brussel wonen, weten niet dat Brussel zelf verantwoordelijk is voor bijvoorbeeld huisvuilophaling, laat staan dat ze weten hoe het politiek in elkaar zit.

Trots zijn op je land van herkomst heeft niets te maken met een meerderwaardigheidsgevoel of hoogmoedigheid. Vlaanderen moet wel degelijk naar buiten treden als zelfbewust land en acties mogen niet vertrekken vanuit een minderwaardigheidsgevoel. Wat de eveneens vermelde speelpleinreglementering van Liedekerke betreft, is het helemaal niet zo moeilijk te begrijpen dat het leuk is als je vriendjes op het speelplein dezelfde taal spreken. Het lid weigert te geloven dat die maatregel buitenlandse investeerders zal afschrikken.

Eigen identiteit is niet alleen belangrijk voor de wisselwerking met het buitenland maar ook voor de Vlamingen zelf. Als ze waardering voelen in het buitenland, zullen ze zich blijer voelen met de Vlaamse samenleving.

Het prefix Vlaams mag geen fetisj zijn. Het lid, een overtuigde flamingant, denkt niet dat overal iets achter gezocht moet worden. Sommigen zien achter een liedje van Clouseau een poging tot staatsgreep. Dat is toch echt overdreven.

Brussel is een troef die Vlaanderen, zoals Wallonië doet, meer moet uitspelen. Nu is Vlaanderen Brussel op alle mogelijke gebieden aan het verliezen. Dat individuele journalisten publiciteit maken voor Vlaanderen, is een goede zaak. Dat mag zeker gestimuleerd worden, maar het is een evolutie die tijd vergt. De zaken forceren helpt niet.

Aan de aanwezigheid van Vlaamse bedrijven in het buitenland, moet inderdaad hard gewerkt worden. Vlaanderen is goed voor 81 percent van de Belgische export, daar moet blijvend op ingezet worden. Het verwondert het lid dat leden van Open Vld het blijkbaar niet langer eens zijn over het belang van het Vlaamse handelsbeleid.

Als de ‘Top van het Nederlands’ vergelijkbaar is met de top van de Francophonie, vindt het lid dat geen goed initiatief. De Franstaligen klagen in Québec over de overheersing van Angelsaksische taal en cultuur, terwijl ze zelf in de Brusselse Rand een agressief taalimperialisme voeren. Steunt Nederland overigens het idee van een dergelijke top?

1.6. Tussenkomst van de heer Johan Verstreken

De heer *Johan Verstreken* ziet niet meteen een minderwaardigheidscomplex maar beaamt wel dat Vlamingen niet trots genoeg zijn, ze zijn te weinig chauvinistisch. Er wordt bijvoorbeeld denigrerend gedaan over eigen talent. De media hebben de neiging om artiesten pas aandacht te schenken als ze het in het buitenland goed doen.

Contracten voor culturele ambassadeurs zouden een averechts effect kunnen ressorteren. Vlaanderen zou gewoon zijn initiatieven in het buitenland beter moeten coördineren en bekendmaken. In Nederland is er onder de verantwoordelijkheid van de minister van Cultuur een cultuurambassadeur aangesteld. Die probeert de diverse Nederlandse initiatieven in het buitenland in kaart te brengen. De coördinatie door het DiV kan beter. Cultuur is immers volgens de ambassadeurs en de Vlaamse vertegenwoordigers, het domein bij uitstek om de Vlaamse troeven in het buitenland uit te spelen en gratis aandacht in de media te genereren, onder meer onder de vorm van artikelen in de weekendbijlagen van kranten of in tijdschriften. Wallonië slaagt daar veel beter in. De tentoonstelling van Ensor in Parijs, bijvoorbeeld, was een mooi aanknopingspunt om het toerisme in Vlaanderen te promoten, de kunststeden in beeld te brengen enzovoort, maar ze kreeg amper publiciteit.

In samenwerking met de VRT komen er, naar aanleiding van het Europees voorzitterschap, acht concerten in Vlaamse gemeenten. Het lid vraagt om hiervoor niet alleen anderstalige artiesten te vragen en ook het populaire lied aan bod te laten komen. Daar wordt al te vaak denigrerend over gedaan.

Zijn de plannen voor de Vlaamse cultuurambassadeurs al besproken met de verschillende ondertekenaars van de tekst? Wie neemt desgevallend de coördinatie van het initiatief op zich? Moet het Vlaams Parlement daar een decretale basis voor verschaffen?

De Taalunie maakt werk van de ‘Top van het Nederlands’. Die zal dit jaar vorm krijgen. Het is een goed initiatief, los van waar het doorgaat. Taal leeft, dialect ook, maar die discussie hoort hier niet thuis.

1.7. Tussenkomst van mevrouw Fatma Pehlivan

Mevrouw *Fatma Pehlivan* vindt dat de nota Vlaanderen te weinig ziet met een gekleurde bril. Vlaanderen is multicultureel en divers. In haar thuisstad, Gent, wonen mensen van 150 nationaliteiten en dat is een grote rijkdom. Uiteindelijk zijn die mensen ambassadeurs

van Vlaanderen, onder meer als ze op bezoek gaan in hun land van origine of mensen uit hun vaderland hier ontvangen. Uit onderzoek blijkt dat de buitenlandse inwoners zich meer identificeren met hun stad dan met Vlaanderen. Daar moet dus iets mee gedaan worden.

Gent is door de Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) erkend als muziekstad en door National Geographic als leefbare, culturele stad. Dat is te weinig bekend. Ook andere steden hebben vast dergelijke troeven. Het komt erop aan daarmee uit te pakken.

1.8. *Tussenkomst van mevrouw Sabine Poleyn*

Mevrouw *Sabine Poleyn* vindt betrokkenheid bij een gemeenschap een heel abstracte en cryptisch geformuleerde eindterm. Burgerschapsvorming staat al in de vakoverschrijdende eindtermen. Het lid ziet dan ook niet direct in hoe de Vlaamse identiteitsvorming een eindterm kan zijn. Kan de spreker daar wat meer uitleg over geven?

Een fonds voor buitenlandse gastsprekers is op zich een goed idee maar hogescholen en universiteiten hebben nu al middelen voor internationalisering. Vraagt mevrouw De Moor extra middelen of stelt ze voor ook middelen toe te kennen aan de secundaire scholen? Terzijde laat ze nog opmerken dat het onrealistisch is van die experts te verwachten dat ze Nederlands spreken. Dat staat dus in contrast met de tweede eis in verband met Nederlands als onderwijstaal.

Het derde voorstel om Vlaamse studenten die naar het buitenland gaan, materiaal ter beschikking te stellen om hun land voor te stellen, is interessant. Het is vreemd dat het Europese niveau daar geen oog voor heeft. Wallonië promoot zichzelf altijd in één adem met Brussel, stellen de opstellers van het memorandum voor dat Vlaanderen dat voortaan ook doet?

1.9. *Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire*

De heer *Karim Van Overmeire* onthoudt uit de uiteenzetting vooral dat het memorandum mogelijkheden toont waaruit de politieke wereld kan kiezen.

Als BHV inderdaad een licht dossier is, zoals mevrouw Brussel hier stelde, is het jammer dat Open Vld de zaak niet voor eens en altijd opgelost heeft toen zij de premier leverde en alle zogenaamde communautaire borstkloppers in de oppositie zaten. Het buitenland denkt overigens meestal helemaal niets over de Belgische communautaire problemen, wegens totaal gebrek aan kennis en interesse. Franstaligen kunnen mee daardoor de Raad van Europa en andere internationale instellingen misbruiken om Vlaanderen onder druk te zetten.

Natie is een begrip dat op verschillende manieren kan worden gedefinieerd. Er bestaat in elk geval een natiegevoel, ook in Vlaanderen, hoewel het diffuus en verwrongen is. De oorzaak daarvan ligt in de staatsstructuur. Andere regio's met een vergelijkbaar natiegevoel zijn Catalonië, Schotland, Québec, Baskenland. Ook daar tracht men via het buitenland zijn interne positie te verstevigen. Om iets te doen aan het verwrongen natiegevoel, is het nodig de staatsstructuur aan te passen. Naties met een eigen land hebben daar immers geen last van. De dag dat Vlaanderen onafhankelijk is, zal de verkramptheid verdwijnen.

Hoe kan ervoor worden gezorgd dat de publieksdiplomaten Vlaanderen vertegenwoordigen zoals het gewenst is? De echt interessante mensen zullen zich niet tot een contract laten verleiden. Het lid is dan ook niet overtuigd van het succes van dergelijk initiatief. Daarenboven worden de echt moeilijke dossiers zoals de Wooncode, het speelpleinregle-

ment van Liedekerke en dergelijke meer, beter door professionele diplomaten behartigd. Het is al bij al immers wel mooi meegenomen maar niet zo belangrijk dat buitenlandse burgers de staatstructuur kennen, mits hun beleidsmakers maar op de hoogte zijn van onze structuren.

Brussel is een grote troef, maar ook hier is de situatie enigszins verwrongen. De vergelijking met Wallonie-Bruxelles gaat ook niet helemaal op omdat Brussel nooit een Waalse stad is geweest. Voor Walen zijn Wallonië en Brussel gelijkwaardige bondgenoten. Een bondgenootschap Vlaanderen-Brussel zou ipso facto betekenen dat men ervan uit gaat dat Brussel geen Vlaamse stad meer is. Brusselse machthebbers zijn daarenboven niet tuk op samenwerking met Vlaanderen. Zo heeft Brussel steeds geweigerd mee gepromoot te worden als Vlaamse kunststad.

Vlaanderen mag – zoals nu gebeurt – zeker ook niet alleen partners zoeken op niveau van de regio's. De Vlaamse Regering focust te weinig op de reële politieke machthebbers, de staten, ook de grotere.

Bij de acties mist de heer Van Overmeire de herdenking van 100 jaar Groote Oorlog. Dat is een gelegenheid om Vlaanderen te profileren onder meer als historische en als pacifistische regio.

2. Antwoorden van mevrouw De Moor

Mevrouw *An De Moor* benadrukt in haar antwoord vooreerst dat zij hier zit als voorzitter van de vzw Beweging Vlaanderen-Europa, zijnde één van de vier actoren die het memorandum heeft geschreven. Dit betekent dat ze niet zonder meer kan spreken in naam van de andere ondertekenende verenigingen. Zoals een commissielid terecht vaststelde is het memorandum een compromistekst, bedoeld om tot nadenken aan te zetten. De vele suggesties en opmerkingen die hier werden gemaakt, bewijzen dat het opzet bij de parlementsleden alvast geslaagd is.

Daarnaast wil het memorandum in essentie vooral ook responsabiliseren. Het Vlaamse middenveld voelt zich betrokken bij deze problematiek en reikt de hand aan de ministers, administraties en parlementsleden. Het is zeker in crisistijd belangrijk om initiatieven te nemen om Vlaanderen te positioneren in Europa en de wereld. Onderwijs is daar een belangrijk onderdeel van. De ondertekenaars hebben de Vlamingen overigens zeker niet eng bekeken, maar bedoelden gewoon alle inwoners van Vlaanderen.

Ze wijst er ook op dat het Vlaamse middenveld weliswaar een aantal taken kan uitvoeren, maar dat bepaalde aspecten echt wel voorbehouden zijn en blijven aan beroepsdiplomaten. Ze denkt daarbij onder meer aan het proactief opstellen van gebalde strategische fiches.

Mevrouw De Moor beaamt verder dat contracten afsluiten met culturele of sportieve ambassadeurs inderdaad delicaat is. Het gaat anderzijds echter ook duidelijk te ver als personen die een subsidie ontvangen van Vlaanderen zich openlijk als niet-Vlaams uiten of er zich soms bijna voor verontschuldigen dat ze Vlaming zijn. Een commerciële sponsor zou het ook niet pikken als de gesponsorde zijn product openlijk zou afvallen of een concurrent zou aanprijzen.

Vlamingen mogen best trots zijn op hun herkomst, zonder minderwaardigheids- noch meerderwaardigheidsgevoel. Nederlands is een mooie taal, dat onder de aandacht brengen is de essentie van de Top van het Nederlands. Op de acht concerten zullen dan ook vooral Nederlandstalige liedjes van alle genres gebracht worden.

Afsluitend drukt mevrouw De Moor de hoop uit dat het niet de laatste keer is dat de kwestie van de publieksdiplomatie in het Vlaams Parlement besproken wordt.

De voorzitter,

Karim VAN OVERMEIRE

De verslaggever,

Ludwig CALUWÉ

BIJLAGE

MEMORANDUM

Elke Vlaming ambassadeur
Vlaamse publieksdiplomatie
i.s.m. het Vlaamse middenveld

11 juli 2009

*Beweging Vlaanderen-Europa, Marnixring Internationale Serviceclub vzw,
Verbond der Vlaamse Academici en Vlamingen in de Wereld*

Inhoudsopgave

Verantwoording	24
1. Inleiding	25
2. Algemene strategische aandachtspunten	27
3. Model van publieksdiplomatie voor Vlaanderen	29
4. Concrete voorstellen voor beleidsacties.....	30
4.1. Innovatie als hefboom voor internationalisering	30
4.2. Infomateriaal	30
4.3. Meer samenwerking met Brussel	31
4.4. Politieke vorming van Vlamingen	31
4.5. Onderwijs	32
4.6. Cultureel aanbod als internationale troef volgens een welbepaalde strategie	33
4.7. Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie	34
4.8. Vlaamse publieksdiplomatie	34
Identiteit	34
Vlamingen op reis in het buitenland	35
Vlaamse productambassadeurs	35
Vlamingen in de wereld	35
Vlaamse feestdag in het buitenland	36
Financiële en personele ondersteuning	36
Top van de Nederlandstalige Landen	37
Journalisten	37
Rondreizende tentoonstelling rond 7 eeuwen Vlaamse kunst	37
Promotiefilms	37
Voorbeelden uit Amerikaanse publieksdiplomatie	38
Netwerken	38
5. Besluit	38

MEMORANDUM
Elke Vlaming ambassadeur.
Vlaams publieksdiplomatie i.s.m. het Vlaamse middenveld

Met dit Memorandum willen de *Beweging Vlaanderen-Europa*, de *Marnixring Internationale Serviceclub vzw*, het *Verbond der Vlaamse Academi's* en *Vlamingen in de Wereld*, enkele voorstellen formuleren voor de onderhandelaars van de politieke partijen die het nieuwe regeerakkoord na de Vlaamse verkiezingen van 7 juni 2009 zullen schrijven.

De bevoegde departementen (DiV; VLEVA; FIT; Toerisme Vlaanderen; Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media; Departement Onderwijs en Vorming; Toerisme Vlaanderen; ...) krijgen dit Memorandum ook toegestuurd.

Als actoren in het Vlaamse middenveld zijn wij er immers van overtuigd dat alle Vlamingen een verantwoordelijkheid en een taak hebben op het vlak van Vlaamse publieksdiplomatie.

Onze voorstellen zijn gebaseerd op een symposium dat we hierover organiseerden op 5 mei 2009. Alle teksten daarvan zijn na te lezen op www.vlaandereneuropa.net

An De Moor
Voorzitter 'Beweging Vlaanderen-Europa'

Filip De Vlieghere
Voorzitter 'Marnixring Internationale Serviceclub vzw'

Prof. dr. Frank Fleerackers
Voorzitter 'Verbond der Vlaamse Academi's'

Walter Thiebaut
Voorzitter 'Vlamingen in de Wereld'

1. Inleiding

Wij willen ons, om te beginnen, aansluiten bij een aantal aspecten zoals geformuleerd door de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen in haar *“Memorandum: een Vlaamse regering met een open blik op de wereld”* van april 2009. We hebben het dan meer bepaald over de punten 1.1., 1.4, 2.10 en 2.11.

“De Vlaamse regering moet een hoog ambitieniveau aan de dag leggen voor haar internationaal beleid. Zij dient er zich van bewust te zijn dat quasi alle domeinen van binnenlands beleid voortdurend in interactie staan met Europese en internationale beleidsontwikkelingen, en van de noodzaak hieraan bestuurlijke consequenties te verbinden en hierbij zelf het subsidiariteitsbeginsel intern toe te passen.”

“De Vlaamse regering dient in al haar beleidsdomeinen een bijzondere inspanning te leveren voor het imago van Vlaanderen in het buitenland en bij de internationale gemeenschap aanwezig in Brussel en Vlaanderen. Ze voorziet de nodige middelen voor een actief en doeltreffend promotie- en communicatiebeleid.”

“De Vlaamse regering kiest voor een brede invulling van de Vlaamse diplomatie. Naast het verfijnen van het bestaande netwerk van politieke en economische vertegenwoordigers, zet het in op de uitbouw van culturele en publieksdiplomatie. Vlaanderen staat op cultureel vlak in vele domeinen aan de top, maar dient deze positie ook internationaal uit te spelen. Via een actieve publieksdiplomatie kan het draagvlak voor het buitenlandse optreden worden vergroot en de acties en het netwerk van elke Vlaamse burger, instelling of organisatie met interessante buitenlandse contacten of projecten worden gevaloriseerd.”

“Vlaanderen voert een actief internationaal communicatie- en promotiebeleid om het imago en de troeven van Vlaanderen uit te dragen zowel naar de internationale gemeenschap in eigen land alsook naar het buitenland.”

Daarnaast willen wij ons ook aansluiten bij een vroegere adviesnota van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen, nl. Advies 2008/28 over *“Beeldvorming van Vlaanderen in het buitenland”*, van december 2008, punten 4.3.4. en 4.3.5. die gaan over het voeren van een sterk internationaal cultuurbeleid en de organisatie van internationale evenementen in Vlaanderen. Onder 4.3.5. lezen we: “Ook moeten partnerschappen met andere regio’s of private actoren worden nagestreefd.”

De recente actualiteit bracht ons terug bij de vraag: is werken aan het Vlaamse imago in het buitenland belangrijk of nodig? Wij zijn er als actoren binnen het Vlaamse middenveld van overtuigd dat wie het Vlaams buitenlands beleid in twijfel trekt ook de Grondwet¹ in twijfel trekt (art. 167: “De Koning heeft de leiding van de buitenlandse betrekkingen, onverminderd de bevoegdheid van de gemeenschappen en gewesten om de internationale samenwerking te regelen...”): Vlaanderen heeft m.a.w. recht op een buitenlands beleid volgens de Grondwet. Het argument van sommigen dat dit “geldverslindend” zou zijn, gebruikt een dooddouner die datgene beoogt wat aan de Vlaamse deelstaat wordt verweten, nl. dat niemand in het buitenland Vlaanderen kent. Waarom zou een deelstaat zich niet mogen profileren? En begunstigt de naambekendheid van een deelstaat niet ook het grotere geheel? Denk aan Beieren of Bavaria die zichzelf promoten en daardoor toeristen en investeerders aantrekken. Zij fungeren zo ook als springplank voor de rest van Duitsland.

Als Vlaanderen zo onbekend, is België dan zoveel bekender? Bij “Flanders” denkt de gemiddelde Amerikaan aan een figuurtje uit de Simpsons. Maar welk beeld roept België dan op? België blijkt weinig bekend en heeft, daar waar het toch gekend is, een saai imago².

Wat Vlaanderen zo uniek maakt, is dat het op een kruispunt van culturen ligt, in de Gouden Delta, en de “hoofdstad van Europa” omsluit. De Globalisering komt hier om de hoek kijken en zij raakt het culturele, maatschappelijke en economische domein. Vlaanderen speelt een rol op al deze domeinen en zal dus ook hiervan internationale repercussies ondervinden.

Er zijn een aantal dossiers waarin Vlaanderen over de hekel gehaald is, dossiers die te maken hebben met die ligging op het “kruispunt van culturen”. Werken aan een goed imago is dus belangrijk.

Vlaanderen is een successtory, maar dat hoor je te weinig. De staatshervormingen zijn de reden waarom de regio's het zo goed doen op economisch, administratief en cultureel vlak. Er is héél veel leven, waarom wordt daar dan zo weinig over gepraat?

Een positief imago is meer en meer bepalend om investeringen, export en toeristen aan te trekken waardoor het publiek een consument van diplomatie is. Als actoren binnen het Vlaamse middenveld willen wij ons steentje bijdragen aan een positief Vlaams imago.

¹ Artikel 167 § 3: De in artikel 121 bedoelde Gemeenschaps- en Gewestregeringen sluiten, ieder wat haar betreft, de verdragen die betrekking hebben op de aangelegenheden waarvoor hun Parlement bevoegd is.

² Cfr. kritisch artikel van Barones Doornaert van 25 april 2009 in De Standaard.

2. Algemene strategische aandachtspunten

Er is nood aan een globale visie, sturing en het zetten van prioriteiten naast het stroomlijnen van de talrijke lovenswaardige maar versnipperde initiatieven op het vlak van publieksdiplomatie.

Er is bovendien nood aan ernstig onderzoek naar het hele juridische kader waarin veel van de kritiek die het imago van Vlaanderen negatief bepaalt, wordt geformuleerd.

We moeten de moed hebben om op basis van stevig studiewerk een toetsing te doen aan de Europese rechtsregels.

We zijn nog te braaf en traag in het zelf zetten van stappen in de richting van de Europese Commissie. Bijvoorbeeld: er zou kritiek geuit zijn op de 'boycot' van de verkiezingen in de rand om Brussel. We mogen niet wachten tot de EU zelf vragen stelt, maar **proactief** gaan uitleggen dat het enkel om een symbolische actie gaat.

De toekomstige Vlaamse bewindslieden moeten meer systematisch aandacht hebben voor het buitenland en zich daar ook manifesteren. Nu ziet men daar nog te weinig het nut van in met als resultaat dat Vlaanderen te weinig aanwezig is op allerlei buitenlandse fora.

Wij hopen daarom dat de volgende Vlaamse regering zich beter bewust is van het enorme belang van een constante aandacht voor het Europese en internationale gebeuren. **Het zou heel handig zijn als er één minister voor buitenlands beleid is. Bij voorkeur valt deze bevoegdheid onder de Vlaamse Minister-President. Als dat niet kan, moet elke minister van die Vlaamse regering zich bewust zijn van het feit dat hij/zij ook verantwoordelijk is voor het buitenlands beleid. Iedereen moet zich bewust zijn van het enorme belang van het buitenland voor Vlaanderen.**

We moeten rijp genoeg zijn om een open en publiek debat aan te gaan en eventueel ook een aantal zaken te laten sneuvelen als blijkt dat die de toets van die rechtsregels niet aankunnen. Dat moet uitmonden in een positiebepaling, een serieus debat over wat we nu eigenlijk willen met dat imago en waar de problemen zitten. Dat moet gebeuren op het niveau van het Vlaams Parlement en op het niveau van de toekomstige Vlaamse Regering. Dat moet uiteindelijk leiden tot een sterker proactief beleid.

2.1. Het imago van Vlaanderen bij de Europese unie is heel slecht.

Elke maatregel met enig politiek gewicht van de Vlaamse regering die betwist wordt door Franstalig België, roept vragen op van de Europese commissie. Zo staat alles wat naar etnisch nationalisme ruikt, in een kwaad daglicht bij de EU en bij journalisten. Het is belangrijk om daarmee rekening te houden.

Er komen ook veel vragen van EU-parlementsleden, diplomaten van andere lidstaten en ambtenaren die voor de Europese instellingen werken. Er blijken enorm veel misverstanden te bestaan die met een beetje duiding toch op begrip kunnen rekenen.

Vandaag de dag worden heel wat dubbelzinnigheden verteld, die niet stroken met onze federale grondwet. De uitspraken van buitenlandminister Karel De Gucht n.a.v. de opening van het Flanders House in New York zijn illustratief in dit verband.

Vlaanderen moet staan op duidelijke afspraken tussen de federale overheid en de regio's, zodat iedereen zich houdt aan de bevoegdheden die welomschreven zijn in de grondwet en het karakter uitmaken van ons land. Deze federale bevoegdheidsverdeling moet ook als dusdanig naar en in het buitenland gecommuniceerd worden. Door hier consequent naar te handelen worden dergelijke incidenten vermeden.

Vlaanderen zou beter voorbereid moeten zijn op het vlak van **crisiscommunicatie** naar de buitenlandse pers toe. Voor elk belangrijk en politiek gevoelig dossier waarvoor op internationaal vlak potentieel een politieke veroordeling, of juridische veroordeling dreigt, dient op voorhand een gebalde **strategische fiche** te worden opgesteld. Uiteraard dient ook de boodschap van een internationaal gevoelige politieke beslissing door één herkenbaar persoon te worden gecommuniceerd. De aanstelling van de Vlaamse Regering om één communicatieverantwoordelijke t.a.v. de internationale pers aan te stellen, is bemoedigend. uniforme positie wordt ingenomen omtrent de Belgische staatsorganisatie.

2.2. “Vlaanderen” is in het binnenland onvoldoende zichtbaar

Bij veel Vlaamse instellingen verdwijnt het prefix 'Vlaams'. Op die manier verdwijnt een manier om aan publieksdiplomatie te kunnen gaan doen. Misschien komt dat doordat beleidsmensen nog altijd een zekere angst hebben voor 'Vlaams'. Tal van goedwerkende Vlaamse overheidsinitiatieven zijn daardoor door de Vlamingen niet gekend als initiatieven waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is. Een eerste reeks instellingen hebben misschien wel een mooie naam, maar verwijzen in hun communicatie op geen enkele wijze naar Vlaanderen: Kind en

Gezin, de Lijn, Bloso, Aquafin, Gemeenschapsonderwijs, PMS-centra, Openbare Bibliotheken, Culturele Centra. Men ziet en beseft niet dat de Vlaamse overheid de determinerende factuur betaalt. De binding met een tweede reeks instellingen is onduidelijk doordat Vlaanderen onherkenbaar in een afkorting verstopt zit: VDABV, OCMW, VLAM, FIT, VRT, OVAM, GIMV, enz. Zo is 90 procent van de Vlaamse begroting onzichtbaar voor Vlamingen. Vermits uit onderzoek van onder meer de Nederlandse Nyenrode Business Universiteit het belang blijkt van vertrouwen³ in de overheid voor de economische groei, zijn de effecten zowel binnenlands als buitenlands positief. **Bij de naamgeving van nieuwe Vlaamse agentschappen en andere instellingen, zou voor het prefix ‘Vlaams’ moeten gekozen worden.**

2.3. Er is een groot gebrek aan kennis over België en de positie van Vlaanderen daarin.

Er moet vertrokken worden vanuit een **grondige analyse** van wat er mis is met het imago van Vlaanderen. Daarbij moet rekening gehouden worden met de omstandigheden van andere landen: de meeste Europeanen komen uit landen met een gevestigde eenheidstaal die niet ter discussie wordt gesteld, of uit grote landen waar weinig problemen zijn met integratie op taalvlak omdat de talen van die landen zó krachtig zijn dat iedereen zich wel automatisch naar die taal plooit. Vlaanderen zit daarbij in een heel nadelige startpositie.

3. Model van publieksdiplomatie voor Vlaanderen

Wij zijn het eens met onderzoekers zoals dr. Ellen Huijgh die pleiten voor een **institutionalisering** van publieksdiplomatie naar het voorbeeld van Québec, omdat het garant staat voor een netwerkmodel van publieksdiplomatie in plaats van een voorbijgestreefd informatiemodel. Daarnaast zijn wij er met onderzoeker dr. David Crikemans van overtuigd dat voor Vlaanderen een **publieksdiplomatie met netwerkmodel** zeer bruikbaar is. Het onderlijnt dat **zowel de overheid, het bedrijfsleven als het maatschappelijke middenveld daarbij een stake holder** zijn.

³ Cfr.ook prof. dr. Francis Fukuyama, “Trust: The New Foundations of Global Prosperity”, Northwestern University Press, ISBN 0-241-13606-7. Een mentaliteitswijziging is nodig als antwoord op de economische crisis. Vertrouwen in de medemens, vertrouwen in de overheid, vertrouwen in de culturele identiteit, vertrouwen in de toekomst zijn enkele varianten van het sleutelconcept “trust” van Fukuyama. Het wordt het basisbegrip van de cultureel gedreven markteconomie met gemeenschappelijke culturele waarden als bron en motor van groei en welzijn.

4. Concrete voorstellen voor beleidsacties

4.1. Innovatie als hefboom voor internationalisering

Vlaanderen moet meer deelnemen aan toonaangevende **internationale kennisnetwerken**. Daarvoor kunnen leden van het Vlaamse middenveld, meer bepaald van de onderschrijvers van dit Memorandum, niet alleen aangesproken worden maar ook via een bewustmakingsproces op hun verantwoordelijkheid gewezen worden.

Daarnaast moeten Vlaamse denktanks opgericht worden zoals het European Policy Centre, met het oog op het enorme internationale potentieel in Brussel (journalisten, diplomaten, studenten, ...). De oprichting van een Vlaamse denktank die in het Engels activiteiten rond internationale politiek organiseert, moet overwogen worden.

4.2. Infomateriaal op internationale beurzen en congressen

Internationale beurzen zijn de ‘tankstations’ van de wereldeconomie en de bron van veel investeringen. Vlaanderen zou op internationale beurzen moeten vertegenwoordigd zijn met een officiële Vlaamse stand. Deze is de spreekbuis voor de op de beurs aanwezige Vlaamse bedrijven en voor de Vlaamse bedrijven in het thuisland in die sector. Het zorgt telkens voor een lijst van mogelijke buitenlandse investeerders of potentiële zusterbedrijven. Op deze stand moet een database voorhanden zijn naargelang de sector en het vakpubliek. Hierdoor kunnen zeer gericht Vlaamse bedrijven voorgesteld worden aan buitenlandse bedrijven die vragende partij zijn. Een advies voor het Departement Internationaal Vlaanderen, voor de vertegenwoordigers van FIT en de nieuwe imagomanager is om enerzijds meer werk te maken van **infomateriaal** dat bijvoorbeeld Vlaamse ondernemers mee zouden moeten nemen naar hun contacten met het buitenland. Anderzijds moet Vlaanderen er ook voor zorgen dat het zich profileert op internationale beurzen. Lees de geschiedenis na en de reacties van vele CEO’s: de grootste opportuniteiten, de beste investeringen, de beste contacten worden gemaakt tijdens een crisisperiode. Dan moet je de kansen grijpen, dan moet je aanwezig zijn, dan moet je je (nu nog) sterke basis consolideren.

Waarom naar het voorbeeld van de vertegenwoordigers van Vlamingen in de Wereld ook geen andere ondernemers in Vlaanderen zelf vragen om in hun sector Vlaams ambassadeur te zijn, als **ondersteuning van de vertegenwoordigers van FIT** (Flanders Investment and Trade)? Ook hier kan het middenveld als tussenpersoon fungeren via de geëigende kanalen.

4.3. Meer samenwerking met Brussel

Heel wat buitenlanders kennen Vlaanderen niet, maar kennen wel Brussel. Daarom moeten we Brussel meer uitspelen als een troef en de relatie met Brussel (en ook andere naburige regio's) strakker aanhalen. Dat zou onder meer kunnen door een netwerk uit te bouwen met alle **Vlaamse ambtenaren bij de Europese Unie** en ook hen te vragen om aan publieksdiplomatie te doen. Nu zijn die contacten zo goed als onbestaande. Ook hier kunnen we weer veel leren van de netwerken van andere regio's, zelfs van Wallonië. Hun slogan "Wallonia creates the taste sensations of Belgium" net als de toevoeging "our Brussels National Airport" is bijzonder knap gevonden.

Ook Vlaanderen moet de naam Brussel in haar communicatie toevoegen.

Het Vlaamse middenveld – zoals de ondertekenaars van dit Memorandum - en de Vlaamse ondernemers zouden kunnen gevraagd worden om mee te werken aan tentoonstellingen en incentives in het Europees Parlement (cfr. de tentoonstelling van de Republiek Estland die mei 2009 in het Boudewijngebouw in Brussel liep).

4.4. Politieke vorming van Vlamingen

Vlaanderen zit enerzijds met een heel diffuus natiegevoel.

Als Vlamingen in de verdediging gaan doen ze dat te krampachtig en te weinig gecoördineerd. Vlaanderen denkt dat men de problemen toch niet zal begrijpen en communiceert er dan ook heel slecht over, wat nóg slechter is voor het imago. Typisch Belgische problemen zijn niet moeilijk uit te leggen aan buitenlanders als je het kan doen met een voorbeeld waar ze mee bekend zijn: als je bijvoorbeeld BHV moet uitleggen aan een Amerikaan, kan je de vergelijking trekken met Washington D.C. en Maryland.

Vlamingen krijgen vaak de indruk dat alle kritiek negatief is, terwijl er in het verleden al uitspraken zijn geweest van het Hof van Justitie van de EU en van het Hof voor de Mensenrechten van Straatsburg die een aantal punten van het Vlaamse beleid - zoals het territorialiteitsbeginsel - hebben ondersteund.

Anderzijds is er de vaststelling dat er tussen de 280 regio's in Europa een bijzonder intens netwerk bestaat, al of niet gefinancierd door de EU, met rijke samenwerkingsverbanden in de meest moderne sectoren van innovatie, alternatieve energie, research, leefmilieu. Het is dus niet alleen op het niveau der soevereine staten dat Vlaanderen partners kan vinden. Netwerken

onderhouden met al deze regio's of zelfs met een deel ervan, is slechts mogelijk indien ook het Vlaamse middenveld haar verantwoordelijkheid opneemt en Vlaanderen op de kaart zet.

Als we willen dat de Vlaming een ambassadeur is voor Vlaanderen, zou ook zijn politieke vorming mogen aangemoedigd worden. De Bondsrepubliek Duitsland streeft er bijvoorbeeld ook naar om haar eigen burgers meer democratisch bewustzijn bij te brengen. Dat doet ze onder meer via de Bondscentrale voor Politieke Vorming (debatten, boeken, tijdschriften, audio-visueel materiaal tegen lage prijs of gratis) en via de parlementaire weekkrant 'Das Parlament'. Daarin vinden we niet alleen grote parlementaire debatten, maar ook analyses van binnen- en buitenlandse politiek. Waarom geen **Vlaamse parlementaire krant** in het leven roepen die de debatten in het parlement weergeeft en analyseert? Gezien het rapport over de Vlaamse parlementsleden (DS 26 april 2009) zou dat wel nuttig kunnen zijn. En waarom ook geen **Vlaamse Centrale voor Politieke Vorming** naar het voorbeeld van Duitsland oprichten? Dit zou kunnen gevormd worden naar analogie met enerzijds het Centrum Ryckvelde dat scholen over 'Europa' informeert en hen begeleidt bij hun internationale projectwerking. Anderzijds naar analogie met de Stichting Ryckvelde dat Europa dichterbij de burger wil brengen en via vorming, campagnes en debatten rond de Europese samenwerking informeren en sensibiliseren. Bovendien dient de Vlaamse Regering, daarin gesteund en gestuwd door het Vlaams Parlement, haar politieke standpunten m.b.t. haar belangrijkste buitenland dossiers niet alleen vroegtijdig te communiceren naar de internationale gemeenschap (cf. de niet-benoeming van de Brusselse burgemeesters in de Rand, de inzet van de Wooncode, het wegeenvignet, haar positie m.b.t. de WHO- onderhandelingen, enz.) maar ze dient ze ook beter kenbaar te maken aan de eigen bevolking.

4.5. Onderwijs

Onderwijs en vorming, in brede zin, zijn de geijkte wegen om Vlamingen aan te zetten tot interactie, en bijgevolg eveneens tot voorbeeldgedrag.

Wij moedigen onze scholen, hogescholen en universiteiten aan om werk te maken van samenlevingsvorming, waarbij jonge Vlamingen middels interactie bewogen worden tot betrokkenheid bij en inzet voor hun gemeenschap.

Wij stellen voor dat aan hogescholen en universiteiten in het kader van de lopende onderwijshervorming wordt opgedragen deze attitude als eindterm in het curriculum op te

nemen, desgevallend geschraagd door een interuniversitair en interdisciplinair centrum rond gemeenschapsvorming.

Ook stellen wij voor dat er een fonds opgericht wordt dat het onderwijs van alle geledingen in staat stelt om buitenlandse gastsprekers uit te nodigen (wetenschappers, diplomaten, journalisten) zodat er een directe interactie is tussen de Vlaamse en de internationale gemeenschap.

Wij wensen bovendien dat het gebruik van de Nederlandse taal als onderwijs- en onderzoekstaal gewaarborgd blijft.

4.6. Cultureel aanbod als internationale troef volgens een welbepaalde strategie

Vlaanderen kent een sterke positie op het vlak van kunst en cultuur, maar die is nog te weinig gekend in het buitenland. Daarom moeten we de promotie van cultuur in het buitenland meer bundelen en internationaal uitspelen. Er moet daarom werk gemaakt worden van een serieuze cultuurstrategie. We doen van alles in het buitenland en besteden flink wat geld aan culturele uitwisselingen, maar over de band met het buitenlands beleid heerst een taboe.

Verder dienen we nog veel meer de Vlaamse culturele diaspora in beeld te brengen, van Verriest in China, tot pater Desmet in de USA naast de vele missionarissen in alle uithoeken van de wereld.

Het belang van Vlamingen op sleutelmomenten in de geschiedenis wordt al te zeer verwaarloosd, in tegenstelling met onze Noorderburen die dit jaar in New York een gigantische campagne opgezet hebben.

De invoering van **culturele ambassadeurs** moet opnieuw overwogen worden. Een mooi voorbeeld is het sterke lobbywerk van Erwin Joos met de Antwerpse vzw Van Mieghem Stichting in Amerika en Israël. De stad en provincie Antwerpen nemen duidelijk het voortouw om zichzelf op de kaart te zetten. Denk maar aan de aanwezigheid in Tokio, Shanghai en Singapore de volgende maanden met een tentoonstelling over de Antwerpse mode en een andere over beeldcultuur. Vlaanderen kan hier niet achterwege blijven.

Vlaanderen beschikt gelukkig over heel wat potentiële ambassadeurs. Naast heel wat Vlaamse jongeren die ereplaatsen behaalden in diverse wedstrijden zoals in de internationale wedstrijd voor zonnewagens, denken wij ook aan de Koningin Elisabethvirtuoos Liebrecht Vanbeckevoort,

aan de bekroning van Jan Fabre in Frankrijk, aan Luc Tuymans (als moderne exponent van de Vlaamse traditie in het schilderen en niet van een Belgische traditie) en aan Frank Dewinne met de vele interstellare Nederlandstalige interviews. De Vlaamse imagomanager zou hen moeten aanspreken om Vlaanderen mee op de kaart te zetten.

In het contract met de culturele ambassadeurs moet echter wel gestipuleerd worden dat ze zich als Vlaming moeten profileren. **Het gebeurt nu te vaak dat Vlaamse kunstenaars genieten van Vlaamse subsidies maar zich openlijk als niet-Vlaams uiten of er zich soms bijna voor voldoende geld en personeel verontschuldigen dat ze Vlaming zijn.**

4.7. Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie

- Een mooie opportuniteit om het imago van Vlaanderen te verbeteren, is het **Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie vanaf 1 juli 2010**. Vlaanderen zou dat moeten actief invullen op de domeinen waar ze zelf het voorzitterschap op zich neemt. Tussen 1 en 11 juli 2010 kan de 11-Daagse Vlaanderen-Europa tijdens de campagne Vlaanderen Feest! hier aandacht aan besteden in binnen- en buitenland. Dit kan enerzijds door het als thema vast te leggen voor alle actoren. Anderzijds door extra evenementen in het kader van het voorzitterschap te organiseren.
- De Vlaamse overheid kan gebruik maken van het Belgische EU-voorzitterschap om het voortouw te nemen in de bevordering van het vrij verkeer van personen binnen de Europese Unie. Er bestaat al veel langer een regelgeving inzake het vrij verkeer van kapitaal en goederen. Er is op dit vlak heel wat vooruitgang geboekt, maar er is een achterstand wat betreft het vrij verkeer van personen.

De Vlaamse overheid kan ijveren opdat de bilaterale regelgeving inzake binationale huwelijken en het familierecht binnen de Europese Unie vervangen wordt door een Europese regelgeving. Het is inderdaad zo dat problemen van internationaal privaatrecht meestal en in grote meerderheid geregeld worden door bilaterale verdragen tussen staten. Deze bilaterale verdragen zouden in de EU moeten vervangen worden door een Europese regelgeving.

4.8. Vlaamse publieksdiplomatie

- 1) Uit onderzoek blijkt het belang van samenwerking met de eigen burgerlijke samenleving. Elke Vlaming moet het imago van Vlaanderen naar buiten brengen (de **externe identiteit**). Om dat te kunnen doen met elke Vlaming overtuigd zijn van zijn eigen interne identiteit. Ook hier

ligt een opdracht bij de Vlaamse overheid, bij de betrokken administraties en bij het Vlaamse middenveld. Het buitenlandse beleid helpt - zoals in tal van landen - zelfs mee zorgen om de nationale identiteit vorm te geven.

- 2) De beste voorbeelden van succesvolle regiocommunicatie zijn wellicht Californië, Texas, Quebec, Schotland, Beieren, Catalonië en Toscane. Een gemeenschappelijke noemer voor allen is hun toeristische reputatie. Daardoor mobiliseren ze zeer grote lagen van de bevolking. De toeristische troeven zijn landschappelijk, kunsthistorisch en/of artistiek al dan niet versterkt met grote evenementen als de Olympische Spelen. Deze toeristische strategie uit zich bovendien in een aantal sterke productambassadeurs (Californische wijn, Schotse whisky), sportploegen (Bayern München, FC Barcelona), culturele ambassadeurs en actieve steden die hun volledige regio meetrekken. De beste regio's hebben bovendien een stevige faam als high-tech of investeringsplaats. Maar ook de politiek (zelfbewuste) weerklank in het nieuws heeft sommigen bekendheid geschonken. Denk maar aan 'Quebec libre', 'Scottish devolution', 'Freistat Bayern', 'Catalonia un pais'. Deze buitenlandse succesverhalen schetsen de lijnen van wat Vlaanderen kan doen om zijn bekendheid in de wereld te bevorderen. Naast het belang van Toerisme Vlaanderen blijkt uit een Europees onderzoek dat ook de **reizende bevolking de tweede belangrijkste bron van informatie over een land** is. Het komt erop aan dat Vlamingen zich nog meer bewust moeten zijn van de toeristische troeven hier in Vlaanderen. De drie facetten van Vlaamse kunststeden, de Vlaamse kust en groen Vlaanderen zouden tot de bagage van iedere Vlaming moeten behoren. De Vlaamse imagomanager moet ook een strategie voor deze doelgroep ontwikkelen.
- 3) De buitenlandse inspiratoren van Vlaanderen zijn echter ook gekenmerkt door een geprofileerd bedrijfsleven en een actieve overheid. Wat ons vooral ontbreekt zijn **Vlaamse productambassadeurs met een internationale spreiding**. De Antwerpse diamantair Charles Friedrich heeft met zijn "Flanders Brilliant" en de "Best of Flanders-collectie" hiertoe al een aanzet gegeven. Het komt er nu op aan een ruimere, grootschalige fase met meer producten en meer omzet in gang te zetten. De Vlamingen zullen dan voor hun relatiegeschenken een gepaste keuze kunnen maken. De Vlaamse overheid en de Vlamingen hebben de sleutel in handen tot een nog grotere bekendheid.
- 4) De banden met het **internationale netwerk van 'Vlamingen in de Wereld'** dienen te worden aangehaald. Niet in het minst met deze die werkzaam zijn in de internationale

organisaties. Het opvolgen van Vlamingen, actief in internationale organisaties, mag zich niet beperken tot de Europese Unie, maar moet uitbreiden naar andere Europese organisaties: ESA, OESO,... Ook de Verenigde Naties bijvoorbeeld herbergen heel wat Vlamingen die een economisch en politiek belang hebben voor onze regio en ons land. De waarde hiervan kan onmogelijk overschat worden.

Meer aandacht voor en een grotere opvolging van de uitgeweken Vlamingen zal bijdragen tot een beter beeld over onze regio. Iemand die verzorgd wordt door zijn overheid (stemrecht, pensioenwetgeving, sociale zekerheid,...) zal sowieso beter communiceren over deze overheid en zijn regio. Daarom de vraag voor een grotere inspanning opdat uitgewekenen bij hun overheid terecht kunnen met hun noden en bekommernissen.

De overheid moet bovendien proactief en creatief nadenken over hoe ze uitgeweken Vlamingen kan betrekken bij publieksdiplomatie. Het kan politiek vastgelegd worden, zodat het belang van de uitgeweken landgenoten naar waarde geschat wordt.

Het Nederlandse Bureau voor Internationale Ambtenaren [BIA] stelt bijvoorbeeld onomwonden dat 'lobbying met Nederlanders werkzaam in internationale instellingen tot de strategische prioriteiten van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken behoort'.

Het BIA bereidt geïnteresseerde Nederlanders zelfs voor op de toegangsexamens voor internationale instellingen, en legt een zogenaamd 'diplomatiek adresboekje' aan, ten dienste van het Rijk. Het verheugt ons dan ook dat - mede dankzij het VLEVA - langzaam maar zeker ook het Vlaamse netwerk van - tot nog toe een 150 tal - Europese ambtenaren gestalte krijgt. Maar ook in de andere internationale organisaties moet met zorg een netwerk worden op- en uitgebouwd.

- 5) Via 'Vlamingen in de Wereld', de '11-Daagse Vlaanderen Feest!' en de 'Beweging Vlaanderen-Europa' moeten Vlamingen aangemoedigd worden om **in het buitenland aandacht te vragen voor hun Vlaamse feestdag op 11 juli**. Dit kan bijvoorbeeld door de organisatie van 11-julivieringen en de uitreiking van Gulden Sporen voor Vlaamse Uitstraling in het buitenland. De '11-daagse Vlaanderen Feest!' kan voor ondersteuning en coördinatie zorgen. Op deze manier kunnen Vlamingen over de hele wereld verenigd worden, naar het voorbeeld van de Ieren die daardoor een van de populaire bevolkingsgroepen wereldwijd zijn. Het **voorzitterschap van België bij de Europese Unie vanaf 1 juli 2010** is een mooie opportuniteit voor 'Vlamingen in de Wereld', de 'Beweging Vlaanderen-Europa' en de '11-Daagse Vlaanderen Feest!' om aan publieksdiplomatie te doen in het buitenland.

- 6) Maar omdat koken geld kost moeten de betrokken administraties (Buitenlandse Handel, Cultuur, Buitenlands Beleid, ...) wel **financiële en personele ondersteuning** krijgen. Dat geld moet onder meer besteed worden aan
- onderzoek en stevig studiewerk,
 - toetsing daarvan aan de Europese regelgeving;
 - een sterker proactief beleid o.a. t.o.v. de EU;
 - het uitbreiden van de internationale links, o.a. via de promotie van kunst, het gebruik van academische relaties, de organisatie van internetdiscussies, lezingen en rondleidingen op het ministerie en kabinet van Buitenlands Beleid.
- 7) De regio Wallonië wist zich in te inschakelen in de internationale hefboom van de Francophonie. Wij willen met verschillende actoren binnen het Vlaamse middenveld ons engageren om, samen met de bevoegde Vlaamse administratie, eventueel ook met het Vlaams parlement, een “**Top van de Nederlandstalige Landen**”, in opvolging van het initiatief van het Vlaams parlement, opnieuw organiseren.
- 8) Een ander belangrijke doelgroep zijn de **journalisten**. De uitwisseling van journalisten moet niet alleen verder gezet worden, maar buitenlandse journalisten moeten ook uitgenodigd worden naar speciale **evenementen**, zowel in binnen- en buitenland.
- 9) Een mooi initiatief is de **rondreizende tentoonstelling rond 7 eeuwen Vlaamse kunst**, gekoppeld aan lezingen over Vlaanderen en Vlaamse innovatie door ministers en prominente ondernemers. In bijlage is het draaiboek daarvoor toegevoegd. Dit kan kaderen in een nieuwe, nog te formuleren, Culturele Doorbraak in het plan “**Vlaanderen in Actie**”.
- 10) Er zijn in het verleden al **promotiefilms** over Vlaanderen gemaakt, onder meer naar aanleiding van werelttentoonstellingen. Die zouden kunnen gebruikt worden als ondersteuning van een wedstrijd waarbij moderne filmmakers uitgedaagd worden om Vlaanderen op een positieve, creatieve manier te belichten.
- Voor jongeren en geschiedenislessen in secundaire scholen kan er een film gemaakt worden waarbij allochtone en Vlaamse jongeren terugreizen in de tijd naar voor Vlaanderen bekende historische gebeurtenissen.
- Samenwerking met het Vlaamse middenveld is hier op tal van terreinen mogelijk.

- 11) Ook van de Amerikaanse publieksdiplomatie kunnen we leren. Succesvolle culturele initiatieven in een recent verleden waren:
- The Cultural Connect programme: een **intensief programma van concerten en masterclasses uit de Amerikaanse cultuur**;
 - The Ambassador's Fund: **ambassadeurs financieren een keure aan culturele en historische preservaties die beantwoorden aan de noden van de lokale bevolking**;
 - American Corners: meer dan 130 vooral in de Sovjet-Unie gelokaliseerde **kleine "hoeken" in lokale bibliotheken en culturele instellingen bieden op een zeer toegankelijke en discrete manier internettoegang, video's en CD's en boeken over Amerika**.
- 12) Naar het voorbeeld van Canada, Noorwegen, Catalonië, Beieren enz. zouden de administratie en de Vlaamse minister voor Buitenlands Beleid **netwerken** in ons eigen voordeel moeten gebruiken.
- Dat kan o.a. via ngo's en het middenveld die zorgen voor een nauw partnerschap met de wereld. Ze mogen daarbij niet trachten om het volledige veld te bestrijken, maar alleen die terreinen die het best een interessante return met zich meebrengen.
- Een mogelijke niche is dat België en Nederland samen door hun centrale ligging en vanuit hun ervaring binnen de Benelux de rol van onderhandelaar op zich nemen op verschillende terreinen en in verschillende landen tegelijkertijd.**

5. Besluit

Wij reiken als actoren in het Vlaamse middenveld in dit Memorandum de hand naar de Vlaamse overheid met een aantal voorstellen voor een nieuw Vlaams regeerakkoord en de beleidsnota van de bevoegde minister(s).

Wij zijn er immers van overtuigd dat een doorgedreven en visionaire Vlaamse publieksdiplomatie noodzakelijk is, onder meer als antwoord op de economische crisis.

Culturele ambassadeurs van vroeger en nu, wetenschappers, sportfederaties, steden en gemeenten, het verenigingsleven, de zakenwereld en de Vlaamse overheid, allen kunnen ze bijdragen om de troeven van Vlaanderen bekender te maken en zo meer werkgelegenheid te creëren.

Alleen zinvolle doordachte samenwerking in verscheidenheid, opgebouwd van onderen uit, kan een echt Europa creëren in de 21ste eeuw.

Wij zijn als Vlaams middenveld ervan overtuigd dat wij niet alleen een verantwoordelijkheid hebben maar ook een meerwaarde kunnen betekenen om uiteindelijk met vereende krachten te komen niet tot een Europa utopia, maar een Europa europaea.

*Deze voorstellen zijn gebaseerd op een symposium over publieksdiplomatie
dat plaatsvond in de Lessius Hogeschool (Antwerpen) op 5 mei 2009.*

Alle referaten zijn samen met dit Memorandum na te lezen op www.vlaandereneuropa.net